

คดีไทย

๒

คดีไทย ๒

คติไทย 2

หนังสือรวมสารัตถะบางตอนจากพระบรมราชาบาท และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ในโอกาสต่าง ๆ กัน

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม 2524

จำนวน 5,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เพื่อเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป

ปกและรูปเล่ม

ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์

ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ ทำเนียบรัฐบาล

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์ 1030/8-9 ซอยวัดโพรงาม ถนนนครไชยศรี
ดุสิต กรุงเทพฯ 3 โทร. 241-2321, 241-2862

คำนำ

สารคัดจากพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่อัญเชิญมาลงพิมพ์ในหนังสือ “คติไทย 2” นี้ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คัดลอกบางตอนของกระแสพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่ทรงพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ในโอกาสต่างๆ มาจัดพิมพ์โดยได้คัดเลือกเฉพาะเรื่องสำคัญๆ ที่ทรงเน้นในเรื่องการเสริมสร้างอุดมการณ์ของชาติและได้นำมารวบรวมจัดพิมพ์เข้าไว้ในเล่มเดียวกัน เพื่อสะดวกแก่การศึกษา ค้นคว้า และการนำไปเผยแพร่ต่อไป

สารคัดจากพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่ได้รวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 8 ตอนได้แก่ในเรื่องที่ทรงพระราชทานไว้เกี่ยวกับความมีวินัย การประสานประโยชน์ ความสามัคคี คุณธรรม ความรักชาติ การพัฒนาชนบท การศึกษาและหลักการประชาธิปไตย ซึ่งพระราชดำริและพระราชปรากรภที่ปรากฏอยู่ในพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทบางตอนดังกล่าวนี้ ล้วนแต่เป็นข้อคิด ข้อเตือนใจและมีสาระประโยชน์อย่างยิ่ง

เมื่อครั้งที่มีการประชุมสัมมนาผู้จัดรายการวิทยุในภาคกลาง ณ หอประชุมกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2523 นั้น สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติได้เคยจัดพิมพ์หนังสือ “คติไทย” เล่มแรกขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งได้นำไปแจกจ่ายเผยแพร่ในการสัมมนาดังกล่าว โดยพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ ถ้าหากผู้จัดรายการวิทยุจะได้นำไปออกอากาศเผยแพร่ไปสู่ประชาชน พร้อมทั้งได้รื้อยกรองคำขวัญต่างๆ ที่สอดคล้องกับสารคัดในแต่ละเรื่องจัดพิมพ์เผยแพร่เข้าไว้ด้วยกันด้วย ปราบกฏว่าคติไทย

เล่มแรกที่จัดพิมพ์ขึ้นนั้น เป็นที่ต้องการของประชาชนและผู้สนใจทั่วไป
ได้แจกจ่ายเผยแพร่หมดไปในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น ในโอกาสที่จะมีการ
สัมมนาเกี่ยวกับรายการวิทยุและผู้แทนส่วนราชการและเอกชนต่างๆ ในเรื่อง
การเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ ในวันที่ 28 สิงหาคม 2524 ณ ที่สโมสรไมตรี
ทำเนียบรัฐบาลนี้ ทางสำนักงานฯ จึงได้รวบรวมจัดพิมพ์สารัตถ์จากพระ
บรมราชาโชวาทและพระราชดำรัสขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยครั้งนี้ได้คัดเลือกเฉพาะ
สารัตถ์ส่วนๆ ไม่ได้มีการคัดค้านคำขวัญแทรกเข้าไว้เหมือนอย่างครั้งก่อน ที่
เป็นพิเศษก็คือได้รวบรวมสารัตถ์บางตอนจากพระบรมราชาโชวาทและพระ
ราชดำรัสของร่มเกล้าทั้งสองพระองค์จัดพิมพ์เข้าไว้ในเล่มเดียวกัน

ทางสำนักงานฯ หวังว่า บรรดาสารัตถ์จากพระราชดำรัสและพระบรม
ราชาโชวาทอันเป็น “คคไทย” ที่แท้ที่อัญเชิญมารวมพิมพ์อยู่ในหนังสือเล่มนี้
จะเป็นแนวทางชี้ทางการสรรค์สร้างอุดมการณ์ของชาติให้เกิดขึ้นในบรรดา
พลชนกรชาวไทยสืบไป

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

๑

ความมีวินัย

๓

“บ้านเมืองจะมีความเรียบร้อย ความมั่นคง ก็ต่อเมื่อประชาชนสามารถที่จะปฏิบัติงานปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบของบ้านเมืองตามกฎหมาย ช่วยบ้านเมืองให้มีระเบียบเรียบร้อยและเจริญ ถ้าบ้านเมืองมีความเจริญ มีความมั่นคง มีความเป็นระเบียบ มีชื่อมีแป ก็จะทำให้บุคคลอยู่ได้”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย

แห่งประเทศไทย

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2514

๒

“ระเบียบการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ระเบียบการนี้ก็หมายถึงวินัย วินัยที่จะปฏิบัติ มีระเบียบการ มีกฎเกณฑ์ ซึ่งกฎเกณฑ์นี้ คำว่ากฎเกณฑ์ กฎนี้เขียนอย่างหนึ่งแต่กดย่าง กดหัว กดขี เขียนอีกอย่างหนึ่ง แต่ว่าโดยมากเวลาพูดถึงกฎเกณฑ์หรือกฎหมาย กฎบังคับ มักไม่ค่อยชอบ เพราะนึกว่ากดหัว แต่ต้องมี ต้องมีกฎหมาย กฎเกณฑ์ กฎบังคับ แต่ไม่ต้องกดหัวกัน”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ผู้นำลูกเสือชาวบ้านกรุงเทพมหานคร

ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์

วันเสาร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2521

“ถ้าไม่รักษาวินัย ไม่รักษาความเป็นธรรม ไม่รักษาความ
ขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว เราก็ยอมจะล่มจม เพราะ
ว่าความเป็นธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความ
ตั้งใจทำตามหลักวิชานั้นเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับบ้านเมือง”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะนายทหารซึ่งได้รับพระราชทานเลื่อนยศขึ้นนายพล

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคารที่ 16 กุมภาพันธ์ 2514

“ทุกคนช่วยชักชวนผู้ที่ใกล้ชิด ให้ตั้งต้นรับผิดชอบในความ
เป็นอยู่ของบ้านเมือง ควรจะเริ่มด้วยเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั่วไปก่อน
เช่น การวางแผนสมบัติของประเทศ ขอยกตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ
เช่น ถนนหนทาง แม่น้ำ ลำคลอง ล้วนเป็นสมบัติของเมืองไทย
ของประชาชนไทยทุกคน จะต้องระวัง ไม่ทำลาย โดยทิ้งของสกปรก
หรือของมีอันตรายลงไป เพราะเด็ก ๆ ที่ลงว่ายน้ำ ก็เป็นลูกหลาน
คนไทยทั้งสิ้น จะเกิดโรคภัยไข้เจ็บเป็นอันตรายร้ายแรงได้ ตาม
ถนนหนทางก็เหมือนกัน ไม่ควรทิ้งสิ่งของให้ดูสกปรก เพราะผิด
หลักอนามัย ทั้งจะไม่เป็นศรีสง่าแก่บ้านเมืองและชื่อเสียงของคน
ไทยเลย”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จพระราชทานเข็มที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิต

ประจำปี 2513 ครั้งที่ 2

ณ เวทีลีลาศสวนลุมพินี

วันที่ 30 กันยายน 2514

“การข่มใจบังคับตนเอง ให้ชะม็กเข้มนั้นเรียนอยู่ด้วยความ
หมั่นขยันนั้น ที่จริงก็คือการตั้งระเบียบข้อบังคับ หรือการกำหนด
วินัยที่ดีให้แก่ตนนั่นเอง จึงเห็นได้ว่าอิสรภาพกับวินัยซึ่งดูเผิน ๆ
เหมือนกับเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกันนั้น แท้จริงเป็นของคู่กัน ทั้งจำเป็น
จะต้องใช้ควบคู่กันเพื่อให้ควบคุมกันอยู่เสมอ มิฉะนั้น จะหวังผล
ที่ดีอันพึงประสงค์ไม่ได้ อย่างท่านทั้งหลายซึ่งมีความรู้ความคิด
สติปัญญา สามารถที่จะสร้างประโยชน์ต่าง ๆ ได้พร้อมมูลอยู่นี้
ถ้าขาดวินัย ก็อาจปล่อยตัว ปล่อยใจให้เป็นไปตามความสะดวก
สบาย ทำให้สูญเสียประโยชน์ที่พึงจะได้ไปเปล่า ๆ เท่ากับได้เบียด
เบียนทำลายตนเองและทำลายผู้อื่นให้เสียหายด้วยอย่างน่าตำหนิ
ที่สุด เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้องใช้วินัยบังคับ คือบังคับ
ให้ทำความดีความเจริญให้แก่ตน และเพื่อแผ่ความดีความเจริญนั้น
แก่ผู้อื่นพร้อมกันไปด้วย ยิ่งฉลาดสามารถเพียงใด ก็ต้องปฏิบัติ
ให้เคร่งครัดยิ่งขึ้นเท่านั้น”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันอังคารที่ 20 ธันวาคม 2520

๖

“วินัยในปัจจุบันมีคนบางส่วนมองเห็นไปว่าไม่สู้จะมีความหมาย นึกว่าเป็นสิ่งที่สมมติตั้งขึ้น โดยปราศจากเหตุผลที่อิสรชนจะยอมรับได้เต็มที่ แท้จริง ไม่ว่าวินัยทหารหรือวินัยโดยทั่วไป เป็นของจำเป็นอย่างยิ่งยวด เพราะเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีอยู่สำหรับความเรียบร้อยเป็นปรกติของบุคคล ของการงาน ของสังคมและบ้านเมือง ไม่เป็นหมัน นับว่าเป็นปัจจัยและพลังส่วนหนึ่ง ซึ่งทำให้การทุกอย่างดำเนินไปได้โดยดี โดยสะดวกและบรรลุผลอย่างถูกต้อง”

พระบรมราชาโชาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานกระบี่ ปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร
แก่นักเรียนนายร้อยผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ณ หอประชุมกิตติขจร

วันพุธที่ 24 เมษายน 2517

๗

“ระเบียบในการทำงานนี้จำเป็นต้องมี คือมีวินัยนั่นเอง ถ้าไม่มีวินัย ทำอะไรก็จะเปะปะไปหมด แม้ในห้องเรียนจะไม่ได้สอนว่า วิชานี้ ๆ ต้องมีวินัย แต่ทุกวิชาต้องมีวินัย แม้จะไปสังสรรค์กัน ไปเล่นกีฬา กัน ไปพัฒนาชนบท ก็ตาม ต้องมีวินัยทั้งนั้น ถ้าไม่มีวินัยงานนั้นมีหวังล้มเหลว หรือยิ่งกว่านั้นงานนั้นอาจจะมีหวังทำลายส่วนรวมก็ได้ ถ้าไม่มีวินัย ขาดความรู้หน่อยอาจจะมีดีกว่าขาดวินัย แต่ถ้ามีทั้งความรู้ทั้งวินัยก็ยิ่งดี”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่นักศึกษาปัจจุบันของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ณ สโมสรอาจารย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดีที่ 20 ธันวาคม พุทธศักราช 2522

“ในการปฏิบัติงานนี้ ต้องมีความอดทนหนักแน่นให้มาก ทั้งด้วยกายด้วยใจ ต้องรักษากฎหมาย ระเบียบวินัย และระเบียบปฏิบัติให้เที่ยงตรง ต้องปฏิบัติกรทุกอย่างด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาด โดยประกอบด้วยปัญญาอันสุขุมรอบคอบ ด้วยความถูกต้องยุติธรรม และเมตตา มุ่งบำเพ็ญกรณียกิจและบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมให้มากที่สุด แม้จะมีปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ก็ต้องไม่หวั่นไหวและย่อท้อ”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้ที่ร้อยตำรวจตรี
ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ประจำปีการศึกษา 2519

ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

วันศุกร์ที่ 8 เมษายน 2520

“ความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่อุตสาหกรรมศึกษาฝึกหัดให้เพิ่มทวีขึ้นทุกขณะนั้นเมื่อประกอบกันเข้ากับระเบียบวินัยที่ดีและความสุจริตบริสุทธิ์ใจ จะรวมกันเป็นเสมือนดังเกราะสำหรับป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ให้แก่ท่าน และจะเป็นพลังกำลังส่งเสริมให้ท่านสามารถปฏิบัติการเพื่อความเจริญและความมั่นคงของชาติของบ้านเมืองได้อย่างดีที่สุด”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ

และโรงเรียนนายเรืออากาศ

วันพฤหัสบดีที่ 6 มีนาคม 2523

“เด็กต้องเรียนความรู้ อบรมความดี ผูกหัดวินัยให้มีพร้อม
แต่เยาว์วัย จึงจะมีความสุขความเจริญได้ ทั้งในวันนี้และวันข้าง
หน้า”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สำหรับพระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก

ประจำปี 2523

“วินัย แท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบ
กันและถือกัน อันได้แก่ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือ
ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเอง
ที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้น สำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริง
ใจ และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะ
เป็นสัจจาธิฐาน หรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัด
เป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบท
บัญญัติ”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ

และโรงเรียนนายเรืออากาศ

วันพุธที่ 25 มีนาคม 2524

๒

การประสาน ประโยชน์

๑๒

“ทุกวันนี้ รัฐบาลก็ได้พยายามแรงงานในด้านการพัฒนาประเทศอยู่แล้ว แต่ถ้าราษฎรส่วนใหญ่จะนั่งดูเฉย ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของรัฐแต่ฝ่ายเดียว จะหวังให้ประเทศเจริญก้าวหน้าสมดังปรารถนาได้ยาก จึงเป็นการสมควรแล้วที่เอกชนจะร่วมแรงร่วมใจกันแบ่งเบาภาระในการดูแลทุกข์สุขของราษฎร และทำความเจริญให้แก่ชุมชนหนึ่งชุมชนใด ที่น่าจะได้รับความช่วยเหลือและที่พอจะทำได้”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จฯเปิดงานเคหศิลป์ ครั้งที่ 3

ณ สวนลุมพินี

วันที่ 3 กรกฎาคม 2508

๑๓

“คนไทยเราฉลาด จึงรู้ว่าการช่วยกันคนละไม้คนละมือ ทำความดีทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะและชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ เพราะมนุษย์จำต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงควรช่วยกันทำงาน แบ่งเบาภาระ คนมีก็แบ่งให้คนยากจน เป็นการแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ เพื่อให้เกิดความผาสุกของส่วนรวม”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

พระราชทานแก่คณะกรรมการ ผู้แทนสมาคม มูลนิธิ มหาวิทยาลัย

องค์การ ห้างร้าน โรงเรียน พ่อค้าและประชาชน

ในโอกาสที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ สวนอัมพร

วันที่ 12 สิงหาคม 2512

“ความสุขนี้เราจะหาอย่างไร ก็ต้องพิจารณาดู ความสุขนั้น บางคนก็บอกว่า ถ้ามีเงินมาก ๆ ก็จะได้ ความจริงมีเงินมาก ๆ ก็ดี เพราะว่าซื้อของ ซื้ออาหารมาใส่ท้องได้ สร้างบ้านได้ ซื้อเสื้อผ้าได้ แล้วก็สบายได้ แต่ว่า เรามีเงินเท่าไร ๆ ถ้าไม่รู้จักใช้และไม่มีเกียรติก็ทำให้เงินนั้นหมดไปได้ วิธีใดที่จะทำให้พวกเรามีความสุข มีความเจริญก้าวหน้าโดยมีเกียรติและมีความภูมิใจในตัว ก็ก็ต้องทำงานและต้องอยู่ร่วมกัน”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่กลุ่มชาวไร่หมู่บ้านตัวอย่างโครงการไทย-อิสราเอล

ณ ตำบลเขาใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี

วันจันทร์ที่ 25 พฤษภาคม 2513

“ความเจริญของประเทศชาติเป็นความเจริญส่วนรวม ซึ่งเกิดจากผลงานหรือผลของการกระทำของคนทั้งชาติ ถือได้ว่า ทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำประโยชน์ให้แก่ชาติ ตามความถนัดและความสามารถและต่างคนต่างก็ได้เกื้อกูลกันและกัน ไม่มีผู้ใดจะอยู่ได้และทำงานให้แก่ประเทศชาติได้โดยลำพังตนเอง”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันศุกร์ที่ 10 กรกฎาคม 2513

“งานพัฒนาบ้านเมืองนั้น ต้องอาศัยบุคคลสองประเภท คือ นักวิชาการกับผู้ปฏิบัติ นักวิชาการเป็นผู้วางโครงการ เป็นผู้นำ เป็นผู้ชี้ทาง เป็นที่ปรึกษาของผู้ปฏิบัติ ส่วนผู้ปฏิบัติเป็นผู้ลงมือ ลงแรงกระทำงาน งานจะได้ผลหรือไม่เพียงไร ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายนี้ ถ้ามีความเข้าใจและร่วมงานกัน ก็ไม่มีอุปสรรค ได้ผลงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ถ้าหากไม่เข้าใจกัน ก็เกิดอุปสรรคล่าช้า ซึ่งมักปรากฏอยู่เสมอ และจำเป็นจะต้องแก้ไข”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ 16 กรกฎาคม 2513

“หน้าที่ของทุกคนมีตามงานของตน แต่ต้องพยายามที่จะทำงานนั้นเพื่อความก้าวหน้าเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติด้วยการที่จะทำงานเพื่อความมั่นคงและก้าวหน้า นั้น มิใช่จะกั้นน้ำกั้นตาทำหน้าที่ของแต่ละคนเท่านั้น จะต้องมีความร่วมมือสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานทุกหน่วย เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีลดหลั่น มีการประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน ไม่ใช่ทำลายกัน”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในโอกาสพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ข้าราชการ

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ 22 กรกฎาคม 2513

๑๘

“ชาติบ้านเมืองประกอบด้วยนานาสถาบัน อันเปรียบได้กับ
อวัยวะทั้งปวงที่ประกอบขึ้นเป็นชีวิตร่างกาย ชีวิตร่างกายดำรงอยู่
ได้เพราะอวัยวะใหญ่่น้อยทำงานเป็นปรกติพร้อมกันอย่างไร ชาติ
บ้านเมืองก็ดำรงอยู่ได้ เพราะสถาบันต่าง ๆ ตั้งมั่นและปฏิบัติหน้าที่
ของตน ๆ โดยพร้อมมูลอย่างนั้น ท่านทั้งหลายควรจักได้ทราบ
ตระหนักว่าชาติบ้านเมืองคือชีวิตเลือดเนื้อ และสมบัติของเราทุก
คน และการดำรงรักษาชาติประเทศนั้น มิใช่หน้าที่ของบุคคลผู้ใด
หมู่ใดโดยเฉพาะ หากแต่เป็นหน้าที่ของทุก ๆ ฝ่าย ทุก ๆ คนที่จัก
ต้องร่วมมือกระทำพร้อมกันไป โดยสอดคล้องกัน เกื้อกูลกัน และ
มีจุดมุ่งหมายมีอุดมคติร่วมกัน ถ้าหมู่หนึ่งหมู่ใดทำหน้าที่ย่อหย่อน
เป็นอันตรายเป็นไป ก็อาจทำให้ทั้งชาติแตกสลายทำลายไปได้”

พระบรมราชาวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ

- และอาสาสมัครพลเรือน

ในพิธีตรวจพลสวนสนาม เนื่องในโอกาส

- งานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก

วันอังคารที่ 8 มิถุนายน 2514

๓๙

“เวลานี้ เวลานี้ ต้องช่วยกันพยุงเมืองไทยทุกทาง จะเพลอตัวไม่ได้เลย จะแบ่งคนมีคนเดียวอะไรนี้ไม่ได้เลย ต้องช่วยกันคนละมือสองมือ”

พระราชกระแส

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสพระราชทานสัมภาษณ์แก่กลุ่มนักข่าวหญิง

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดีที่ 28 สิงหาคม 2523

๔๐

“การวางโครงการใด ๆ ที่จะได้ผลสมบูรณ์ จะต้องอาศัยเหตุผลที่หนักแน่นเป็นพื้นฐาน ต้องจัดวางรูปขึ้นด้วยความละเอียดรอบคอบแล้วต้องดำเนินการอย่างจริงจังจะมักเขม้น ข้อสำคัญที่ควรคำนึงถึงอย่างยั่งยืนได้แก่ความจริงที่ว่า การทำงานใหญ่ ๆ ทุกอย่าง ต้องการเวลามาก กว่าที่จะสำเร็จ ผู้ที่เริ่มโครงการอาจไม่ทันทำให้สำเร็จโดยตลอดด้วยตนเองก็ได้ ต้องมีผู้อื่นมารับทำต่อไป ดังนั้นไม่ควรยกเอาเรื่องใครเป็นผู้เริ่มงาน ใครเป็นผู้รับช่วงงานขึ้นเป็นข้อสำคัญนัก จะต้องถือผลสำเร็จที่จะเกิดจากงานเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ณ ท้องพระโรงวังท่าพระ

วันพฤหัสบดีที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2514

๒๑

“ทุกวันนี้ คนที่สำเร็จวิชาการสูง ๆ มีอยู่ในบ้านเมืองเรามีใช้น้อย เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนความช่วยเหลือสนับสนุนต่าง ๆ ก็มีอยู่มาก แต่เราก็คงพูดไม่ได้เต็มปากว่าการพัฒนาบ้านเมืองได้ผลเป็นที่พึงพอใจแล้ว เรื่องนี้เป็นเรื่องน่าคิด ข้าพเจ้าจึงขอฝากให้ทุก ๆ ท่านพิจารณาว่า ลำพังความรู้ ความฉลาดและเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพต่าง ๆ นั้น ไม่อาจทำให้เราสร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ประเทศได้โดยสมบูรณ์ ในการนี้ เราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความปรองดองกัน หันหน้าเข้าหากัน ร่วมมือร่วมใจกัน จึงสามารถนำเอาความรู้ความคิดและอุปกรณ์ที่มีอยู่ มาสร้างสรรค์ความเจริญที่แท้จริงอันเป็นสิ่งที่ควรปรารถนาให้บังเกิดขึ้นได้”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 5

ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันพฤหัสบดีที่ 14 มกราคม 2524

๓

ความสามัคคี

๒๒

“ชาติของเรารักษาสถาบันเอกราชอธิปไตยมาได้จนถึงทุกวันนี้ก็ด้วยความสามัคคี คนไทยเราแต่ละคนรู้จักประโยชน์ส่วนรวมของชาติ รู้จักปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ผลการปฏิบัติของเรานั้นจึงเกิดเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ซึ่งสามารถกำจัดและป้องกันภัยต่างๆ มิให้ทำอันตรายแก่เราได้ แม้จะมีศัตรูคิดร้าย บุกรุกคุกคามอย่างหนักหนาเพียงใด เราก็กังไม่พ่ายแพ้ลง ขอให้ทุกคนสำนึกตระหนักว่า ความสามัคคีสามัคคีของเรานั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่จะต้องรักษาไว้ให้ยั่งยืนอยู่ตลอดไป หากเรามีความประมาท เราแตกสามัคคีกันเมื่อใด เราก็จะเป็นอันตรายย่อยยับลงเมื่อนั้น”

พระบรมราชาวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ทหารรักษาพระองค์

ในพิธีตรวจพลสวนสนามเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา

วันพุธที่ 3 ธันวาคม 2512

๒๓

“ความสามัคคีและความถือตัวว่าเป็นไทย เป็นสมบัติมีค่าสูงสุด เพราะเป็นมรดกที่เราได้รับสืบทอดจากบรรพบุรุษและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรารวมกันอยู่ได้ ให้เราดำรงชาติประเทศและเอกราชสืบมาได้ ทุกคนจะต้องรักษาความเป็นไทยและความสามัคคีนี้ไว้ให้มั่นคง”

พระบรมราชาวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานสามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์

เพื่อเชิญไปอ่าน ในการประชุมใหญ่ประจำปี ครั้งที่ 56

วันที่ 2-10 สิงหาคม 2512

๒๔

“บ้านเมืองของเราเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีอิสรภาพและความ
ร่มเย็นเป็นปกติสุขสืบมาช้านาน เพราะเรามีความยึดมั่นในชาติ
และต่างสำนึกตระหนักรู้ว่าคนไทยทุกคนจำเป็นต้องร่วมแรงร่วมใจ
กันบำเพ็ญกรณียกิจต่าง ๆ ตามหน้าที่ ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
และกัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ขอให้ทุกฝ่ายรักษาความ
ดีของเราไว้ให้มั่นคง รักษาความสามัคคีพร้อมเพรียงกันไว้ใน
สรรพกิจการงานทั้งปวง อย่าแตกแยกทำลายกันเอง เพราะไม่มี
ใครอื่นที่จะช่วยเราได้นอกจากไทยเราเอง”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในการเสด็จออกมหาสมาคม

ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันศุกร์ที่ 5 ธันวาคม 2512

๒๕

“ชาติเปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ ต้องอาศัยความสามัคคี
ของคนในชาติดังปรากฏแล้วในประวัติศาสตร์ บรรพบุรุษของไทย
ได้มีความพร้อมเพรียง กอบกู้ชาติบ้านเมืองไว้เพื่อให้ดำรงเอกราช
อยู่ได้จนทุกวันนี้ ความสามัคคีพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว
ในการประกอบคุณงามความดี จึงเป็นสิ่งประเสริฐ เป็นที่น่าปรารถนา
ยิ่ง ประชาชนพลเมืองควรระลึกถึง เหลียวแลด้วยความห่วงใย
ควรปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความตั้งใจ ให้ได้ผลดีขึ้น ถ้าทุกคน
ทำได้ดังนี้ ก็เท่ากับมีความพร้อมใจสนับสนุนชาติบ้านเมือง”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จฯ พระราชทานเข็มที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิต

ประจำปี 2513 ครั้งที่ 3

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2514

“บ้านเมืองไทยนี้มีความสามัคคี ผู้ใดเดือดร้อน ผู้ที่ไม่เดือดร้อนก็ช่วย เพราะว่าเป็นการแลกเปลี่ยน เป็นการเสมือนประกันสังคมหรือประกันภัยใหญ่ของประเทศ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะตั้งขึ้นมาเป็นบริษัทหรือตั้งขึ้นมาเป็นองค์การของรัฐบาล หากเป็นจิตใจเมตตาของคนที่อยู่ในประเทศไทยที่ตั้งขึ้นมา เป็นประกันให้บ้านเมืองมีความเจริญมั่นคงได้ ถ้าจิตใจนี้ ความคิดนี้คงเจริญอยู่และคงยั่งยืน บ้านเมืองไทยก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ได้โดยดี เพราะว่าจิตใจสามัคคีและแสดงออกซึ่งสามัคคี จิตใจเมตตาและแสดงออกซึ่งความเมตตานี้ เป็นหลักสำคัญของบ้านเมือง และโดยเฉพาะประเทศไทยเราต้องภูมิใจว่าเราอยู่ได้เพราะเราช่วยกันซึ่งกันและกัน บ้านเมืองไทยนี้อาจไม่ใช่เป็นมหาอำนาจ อาจไม่ใช่เป็นประเทศที่ร่ำรวยอย่างสุดยอด แต่ว่าถ้าตราบใดเรารักษาความรู้สึกและความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ความรักชาติ เพื่อที่จะให้มีแผ่นดินที่จะอยู่ทั้งหลายทั้งหมดนี้ไว้ได้ เราก็จะอยู่ได้อย่างมีเกียรติและอย่างมีความสุขที่สูงพออยู่ดูดีอยู่นั้น”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีและคณะประชาชน

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดีที่ 26 พฤศจิกายน 2513

๕

ความรักชาติ

๒๓

“ขนบธรรมเนียมไทยเราทั้งดงาม และเหมาะสมสำหรับกาลสมัยนี้ ยังมีอยู่มาก เราไม่จำเป็นจะต้องหันไปหาประเพณีใหม่ ๆ ของชนชาติอื่น โดยสำคัญผิดว่า ถ้าไม่ปฏิบัติตามแล้วจะล้าหลังไม่ทันสมัย ฉันเชื่อว่ามนุษย์แล้วย่อมผลิตผลได้ด้วยกันทั้งนั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ ก็ย่อมมีได้ทั้งที่ดีและไม่ดี สิ่งที่ดีสำหรับชนชาติอื่น ๆ อาจไม่ดี ไม่เหมาะสมกับคนไทยเราก็ได้”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จฯ งานฉลอง 60 ปีของโรงเรียนราชินี

และทรงเปิดสโมสรนักเรียนเก่ารราชินี

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2508

๒๔

“เพื่อให้ประเทศชาติเป็นปึกแผ่นนั้น มีวิธีอย่างหนึ่งซึ่งดีมาก ก็คือแสดงว่าประเทศไทยเรามีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือจะว่ามีเอกลักษณ์ คือมีการแสดงออกมาได้ว่าคนไทยเรามีประเทศชาติ คนไทยเรามีประวัติศาสตร์ที่ยืนานมานานเป็นร้อย ๆ ปี เรารักขามมาได้ แล้วก็ทำให้มีความเป็นไทยอยู่ในจิตใจแท้ ๆ”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะกรรมการประกวดเพลงแผ่นดินเสียงทองคำ
ศิลปิน นักแสดง นักวิชาการประกวดภาพยนตร์ คณะกรรมการจัดงาน

ประกวดภาพยนตร์

ณ ศาลาดุสิตาลัย พระราชวังดุสิต

วันพุธที่ 9 กรกฎาคม 2518

“คนไทยเรารักษาชาติรักษาแผ่นดินเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาได้ ด้วยสติปัญญาความสามารถและด้วยคุณความดี อิศราภาพ เสรีภาพ ความร่มเย็นเป็นสุข ตลอดจนความเจริญทุกอย่างที่มีอยู่บัดนี้ บรรพชนของเรา ผู้มีความสำนึกตระหนักในความเป็นไทยและมีความ อุทิศสละชีพเพียร พร้อมทั้งความกล้าหาญเสียสละ เป็นผู้สร้าง สมไว้ให้ทั้งนั้น เราทั้งหลายในปัจจุบันจึงต้องถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบอย่างสำคัญ ในอันที่จะรักษาคุณความดีพร้อมทั้งจิตใจที่เป็น ไทยนั้นไว้ให้หนักแน่นมั่นคงและสืบทอดกันต่อไปไม่ให้ขาดสาย”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในการเสด็จออกมหาสมาคม

ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช 2521

วันอังคารที่ 5 ธันวาคม 2521

๓๐

“ชาวต่างประเทศมักจะถามว่าพระมหากษัตริย์จะวันออกกับ ตะวันตกต่างกันอย่างไร ต่างกันตรงที่ตะวันออกนี้พระมหากษัตริย์ ได้ถูกจำกัดขอบเขตและระบุน้ำที่ไว้อย่างชัดเจนว่า ความสุข ความสุขสบายของชนทั้งชาติ มาก่อน ความสุขของพระมหากษัตริย์ แล้วพระมหากษัตริย์ก็พร้อมเสมอที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่ ว่าจะทำงานต่อเมื่ออยากทำ”

กระแสพระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

พระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันที่ 11 สิงหาคม 2524

๓๑

“เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่บ้านเมืองเป็นลำดับมา ทำให้ทราบได้แน่ชัดว่า เราจำเป็นต้องทำงานช่วยตัวเองให้หนักแน่นยิ่งขึ้น เพื่อรักษาตัวให้อยู่รอดตลอดไปโดยอิสระและเสรี คนไทยเรานั้น แท้จริงมีนิสัยจิตใจดี เป็นนักต่อสู้ เป็นคนซื่อตรง ขยันขันแข็งและอดทน เป็นคนรักเผ่าพันธุ์พวกพ้องและบ้านเกิดเมืองนอน แต่ละคนจะต้องหยิบยกเอาคุณสมบัติเหล่านี้ที่มีอยู่ภายในตัวขึ้นมาปฏิบัติให้ได้ผล โดยถือว่าทุกคนล้วนมีความสำคัญต่อประเทศชาติอยู่ด้วยกันทั้งนั้น จะต้องทำหน้าที่ของตน ๆ ให้พร้อมเพรียงกันเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของส่วนรวม หากทำได้เช่นนี้ ก็จะสามารถแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ และจะสามารถร่วมแรงกันสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงพร้อมทั้งความเจริญรุดหน้าให้แก่บ้านเมืองของเราได้อย่างแน่นอน”

กระแสพระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2514

วันพฤหัสบดีที่ 31 ธันวาคม 2513

๕

ความสำคัญ
ของ
การศึกษา

“งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษา ของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามข้อเท็จจริงที่ทราบกันดีแล้ว ระยะนี้ บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นด้วยว่า พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปใน ความประพฤติและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตกว่า ถ้าหากยังคง เป็นอยู่ต่อไป เราอาจเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนี้ นอกจาก เหตุอันแล้ว ต้องมีเหตุมาจากการจัดการศึกษาด้วยอย่างแน่นอน จึงพูดได้เต็มปากว่า เราจะต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และผู้มีหน้าที่ทางด้านนี้ทุกฝ่าย ทุกระดับทุกคนจะต้องทำงาน กันจริง ๆ ให้นักแน่นขึ้นอีกมาก ๆ”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและประกาศนียบัตร

ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

วันศุกร์ที่ 12 ธันวาคม 2512

พระราชกรณียกิจ ของร่มเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์

ภาพพระราชทาน

1. เสด็จฯ ไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลบวงสรวง
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช บรมราชานุสรณ์
ดอนเจดีย์
2. เสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีพระราชทานธง
ประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2522
3. เสด็จฯ ไปทรงเปิดเขื่อนห้วยกุ่มและทรงเยี่ยม
ราษฎร จังหวัดขอนแก่น
เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2523
4. ราษฎรกำลังเฝ้ารอรับเสด็จฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชักถามปัญหาต่าง ๆ จากกลุ่มเกษตรกรใน

1

2

พันธุ์ไม้ดอกโครงการหลวงภาคเหนือ

1. ดอกลิ้นมังกร
2. ดอกแคลิฟอร์เนีย ป๊อบบี้และดอกลาร์คสเปอร์
3. ดอกฟรีเซีย

3

เสด็จฯ ทอดพระเนตร โครงการ
หม่อนไหมบ้านไคกระเทย ตำบลปราสาท
อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๓๓

“งานด้านการศึกษาศิลปและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์
ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประ
กอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัย
ที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร

ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ณ ท้องพระโรง วังท่าพระ

วันจันทร์ที่ 12 ตุลาคม 2513

๓๔

“การให้การศึกษานั้น กล่าวโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ
การสร้างสรรค์ความรู้ความคิด พร้อมทั้งคุณสมบัติและจิตใจที่
สมบูรณ์ ทำให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล เพื่อช่วยให้เขาสามารถดำรง
ชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุข
เพื่อตนเพื่อส่วนรวมได้ตามควรแก่อัธยาศัย”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

วันจันทร์ที่ 27 พฤศจิกายน 2515

๓๕

“มนุษย์เป็นแต่เพียงสัตว์ที่สอนได้ ต่อเมื่อได้รับการศึกษา
อบรม ประกอบกับชวนหาความรู้รอบตัวอยู่เนืองนิจ และใช้
ความฉลาดของตนนำความรู้นั้น ๆ มาพิจารณาพิเคราะห์อยู่เสมอ ไม่
ว่าจะทำอะไร จึงจะเข้าหลักเกณฑ์ว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติ
มีปัญญา ปัญญาเปรียบเสมือนแก้วอันมีค่าประจำตัวมนุษย์ที่สมบูรณ์
ปัญญาเกิดได้จากการฟังครูสอน ได้อ่านประกอบแล้วนำมาคิด
พิจารณาให้ถี่ถ้วน ตามคำที่พระท่านว่า “ปัญญาย่อมเกิดเพราะการ
ฝึกฝน” ผู้ที่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว จะทำคุณประโยชน์ให้แก่
สังคมได้ก็โดยใช้ปัญญาเพ่งพินิจพิจารณาว่า อะไรเป็นประโยชน์
และอะไรเป็นภัยแก่ตนเองและแก่สังคม ผู้รู้จักใช้ปัญญาย่อมจะ
ต้องรู้ตัวเสมอว่าตัวกำลังจะทำอะไรลงไป และอะไรจะเป็นผลจาก
การกระทำอันนี้”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรมฤตยูครุฑและอนุปริญาบัตร

พยาบาลและอนามัย

ณ หอประชุมราชแพทยาลัย

วันที่ 15 ตุลาคม 2513

๖

หลักการ ประชาธิปไตย

๓๖

“หัวใจของประชาธิปไตยอธิบายว่า คนเรามีสิทธิเสรีภาพ แต่ถ้าใช้สิทธิเสรีภาพของแต่ละคนเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์เชื่อว่าจะต้องไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่นด้วย คนเราจึงมีสิทธิเสรีภาพเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ไม่ได้ ต้องมีพอสมควร เสรีภาพต้องมีจำกัด จะว่าไม่จำกัดไม่ได้ ในสังคมหรือในประเทศ เสรีภาพของแต่ละคนจะต้องถูกจำกัดด้วยเสรีภาพของผู้อื่น จึงเห็นได้ว่า “พอสมควร” เป็นสิ่งที่สำคัญ”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานวัน “นิติศาสตร์จุฬา”

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดีที่ 13 มีนาคม 2512

๓๗

“สิ่งสำคัญในการปกครองก็คือ บ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงไม่ใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6

ณ. ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสครีราช จังหวัดชลบุรี

วันพฤหัสบดีที่ 11 ธันวาคม 2512

๓๘

“คนทั่วไปนิยมยินดีมาก ในความคิดและการกระทำโดยอิสระเสรี เด็กก็ได้รับการส่งเสริมและสั่งสอนให้ทำให้คิดอย่างอิสระ การมีเสรีภาพนั้นเป็นของดีอย่างยิ่งแต่เมื่อจะใช้ จำเป็นจะต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและความรับผิดชอบ มิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น ที่เขาก็มีอยู่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ให้กระทบกระเทือนถึงสวัสดิภาพและความปกติสุขของส่วนรวมด้วย”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ

ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและรับพระราชทานเหรียญลูกเสือ

สดุดี

ณ ศาลาดุสิตาลัย พระราชวังดุสิต

วันศุกร์ที่ 9 กรกฎาคม 2514

๓๙

“อันกฎหมายนี้ก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับบ้านเมืองเพราะว่าเป็นหลักของการเป็นอยู่ร่วมกันในชาติบ้านเมือง เพื่อให้การเป็นอยู่มีระเบียบเรียบร้อย และให้ทุกคนที่อยู่ในชาติได้สามารถที่จะมีชีวิตที่รุ่งเรืองโดยไม่เบียดเบียนกัน”

กระแสพระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน “วันรพี”

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ 27 มิถุนายน 2516

๗ การ พัฒนาชนบท

“พัฒนาชนบทนั้นก็เพื่อความปลอดภัยของบ้านเมืองเพื่อความก้าวหน้านอกเหนือจากมนุษยธรรม เพราะว่าถ้าบ้านเมืองเรามีความเจริญ มีความมั่นคง ก็ทำให้เราอยู่ได้ทั้งผู้ที่อยู่ในกรุงทั้งอยู่ในเมือง ทั้งผู้ที่มีฐานะดีหรือฐานะปานกลางก็อยู่ได้ เมื่อประเทศมีความสงบสุข มีความมั่นคง ความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญคือความมั่นคงของประชาชนทั่วไปในชนบท เพราะประชาชนในชนบทเป็นประชาชนส่วนใหญ่ เป็นประชาชนส่วนรวม และประชาชนส่วนรวมหรือประชาชนทั้งหมดนั้นคือชาติ เราจึงต้องปฏิบัติให้ชาติ คือให้ประชาชนในส่วนรวมมีความมั่นคง”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะผู้บริหารงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด

ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน

วันศุกร์ที่ 13 มิถุนายน 2512

๔๑

“การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่ต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความเฉลียวฉลาด คือ ทั้งเฉลียวทั้งฉลาด ต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิใช่มุ่งที่จะหากินด้วยวิธีการใด ๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกจากตำแหน่งไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่าถ้าทำผิดพลาดไปแล้ว บ้านเมืองเราล่มจมและเมื่อบ้านเมืองของเราล่มจมแล้ว เราอยู่ไม่ได้ก็เท่ากับเสียหายทุกอย่าง”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะผู้บริหารงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด

ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน

วันศุกร์ที่ 13 มิถุนายน 2512

คุณธรรม

๔๒

“การวางโครงการปฏิบัติงานนั้น เป็นของสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานใด ๆ แต่ที่จะให้เกิดผลเป็นประโยชน์ ย่อมอยู่ที่การปฏิบัติตามโครงการนั้น ด้วยความตั้งใจจริง สืบเนื่องไม่ขาดตอน จนกว่าจะได้ผลสำเร็จเต็มตามโครงการ”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

พระราชทานสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์

ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ 7

ณ หอประชุมโรงพยาบาลสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ 9 พฤษภาคม 2507

๔๓

“การบำเพ็ญประโยชน์ที่แท้จริง คือ การทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของหน้าที่ ทำเพื่อมุ่งผลของงาน ทำด้วยจิตใจหวังดีต่อมนุษยโลก ทำโดยไม่คิดว่าผลประโยชน์นั้น จะกลับสู่ตัวเรา ทำเพื่อประโยชน์ของหน้าที่และเพื่อผู้อื่น ไม่หวังแรง หรือมีความสะเทือนใจต่อความเข้าใจผิด คำครหานินทา หรือคำสรรเสริญเยินยอ ทำทุกสิ่งโดยไม่นึกถึงประโยชน์ส่วนตัว ไม่หวังในลาภยศต่าง ๆ

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จฯทรงเปิดงาน “บำเพ็ญประโยชน์”

ของสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

ณ ศาลาไคเซ็คชนม์

วันที่ 1 มีนาคม 2511

“สตรีไทยในอดีตมีบทบาทสำคัญตลอดมา เป็นผู้ควบคุมดูแล
กิจการบ้านเมือง ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ โดยเฉพาะมีความรับผิดชอบ
ชอบในการเลี้ยงดูอบรมลูก ให้เจริญเติบโตเป็นผู้ดำรงชีวิตในทางที่
ถูกต้องดีงาม เพราะว่าเด็ก ๆ ก็คืออนาคตของชาติ มีอยู่สมัยหนึ่งที่
สตรีทั่วโลกพากันคิดว่าการอยู่บ้านเลี้ยงลูกเป็นการกระทำที่ล้าสมัย
และไม่สำคัญ จึงเป็นเหตุให้โลกเราทุกวันนี้ประสบปัญหาเรื่อง
อาชญากรวัยรุ่น และคนที่ขมขื่นเกลียดโลก ถ้าผู้เป็นมารดาของ
แต่ละครอบครัวเห็นว่าการอบรมลูกให้มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์นั้น
สำคัญ เด็กเหล่านั้นเมื่อเติบโตขึ้นก็จะเป็นพลเมืองดี เป็นกำลังที่
เข้มแข็งของประเทศชาติต่อไป”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในพิธีพระราชทานอนุปริญญามัธยมศึกษาและประกาศนียบัตร
แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ณ หอประชุมราชแพทยาลัย

วันที่ 27 มิถุนายน 2511

๔๕

“คนเราต้องมีศาสนา คือ ความคิดหรือสิ่งที่คิดประจำใจอันเป็นแนวทางปฏิบัติในใจประจำตัว และต้องมีการศึกษา คือ ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจ ทั้งในด้านวัตถุ เพื่อประกอบกับตัว เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ได้ ทั้งสองอย่างเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ผู้แทนองค์การศาสนาและผู้แทนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในการเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาภาวิรมย์

วันพฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม 2512

๔๖

“การทะนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองนั้นมีวิธีทำได้หลาย ๆ อย่าง อย่างหนึ่งก็ที่สำคัญที่สุดและที่เป็นธรรมดาที่สุดก็คือ “ต้องทำงาน” ทำงานตามหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดให้ได้ผลที่สุด งานอีกอย่างหนึ่งซึ่งอาจไม่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษจากทางราชการหน้าที่ แต่ต้องนับว่าเป็นงานหรือเป็นการกระทำที่ต้องทำก็มี คือ งานในฐานะที่เป็นคนที่อาศัยผืนแผ่นดินไทย ทุกคนที่เป็นคนไทยควรจะต้องพยายามปฏิบัติทุกวิถีทางเพื่อที่จะให้บ้านเมืองมีความเรียบร้อย มีความสงบ ถ้าแต่ละคนทำได้แล้วบ้านเมืองก็จะยืนยงคงอยู่ได้”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานในงานราชอุทยานสโมส

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ สวนคิวลิย

วันจันทร์ที่ 8 ธันวาคม 2512

๔๗

“ประเทศชาติกำลังพัฒนาในทุกด้าน และต้องการความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย ผลดีทั้งปวงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยประชาชน มีหลักของใจอันมั่นคง มีศรัทธาและปัญญาอันถูกต้อง และปฏิบัติตนอยู่ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม กรณียกิจอันสำคัญ คือ การส่งเสริมประชาชนให้มีพระรัตนตรัยและธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นหลักของใจและความประพฤติดด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีเปิดประชุมใหญ่ครั้งที่ 17

ของสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร

ณ ศาลาการเปรียญ บณกุสินห์ อำเภอสุทศขันธ จังหวัดกาฬสินธุ์

วันพุทธที่ 17 ธันวาคม 2512

๔๘

“ในการบูชานั้น มีวิธียูชาได้หลายอย่าง ยูชาด้วยการไปกราบไหว้ การไปบำรุงวัดวาอารามด้วยเงินทอง ซึ่งเราเรียกว่า “อามิสบูชา” หมายความว่าซื้อของไปบูชา แล้วมีการบูชาอีกอย่างเป็นสิ่งสำคัญยิ่งคือ “ปฏิบัติบูชา” ยูชาด้วยการกระทำที่ดีของเราของแต่ละคน เป็นการบูชาที่สูงส่งยิ่งกว่าอามิสบูชา”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อพระราชทานพระแกกกองพลอาสาสมัครมลฑลที่ 2 ส่วนที่ 2

ซึ่งเดินทางไปมลฑลเปลี่ยนกำลังพล ณ สาธารณรัฐเวียดนาม

ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ กราบถวายบังคมลา

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดีที่ 18 ธันวาคม 2512

๔๙

“ชาติไทยของเราได้พึ่งตนเองมาโดยตลอด จึงยืนหยัดมาในโลกได้โดยอิสระจนถึงทุกวันนี้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงเป็นผู้มีส่วนบริหารประเทศทั้งในวันนี้วันหน้าด้วยกันทุกคนจึงต้องรู้จักและต้องสามารถพึ่งตนเอง การพึ่งตนเองนั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวบุคคลสองอย่างคือความสามารถนำวิชาการที่ได้ศึกษามาใช้ในการปฏิบัติงานประการหนึ่ง ความฉลาดที่จะวินิจฉัยให้เห็นทางเสื่อมทางเจริญ พร้อมทั้งทางที่จะให้พ้นความเสื่อม ดำเนินไปให้ถึงความเจริญ อีกประการหนึ่ง ประการแรกเป็นเรื่องของการศึกษาที่ได้รับแต่ประการที่สองเป็นเรื่องของการฝึกหัดใคร่ครวญให้เข้าใจแจ้งชัดในเหตุที่แท้ ในผลที่แท้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการงานทั้งปวง และเป็นเครื่องบันดาลผลสำเร็จที่ดีที่เป็นประโยชน์แท้จริง”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ 18 ธันวาคม 2512

“การทำเสีย การทำไม่ดีนั้น อาจเป็นข่าวมากกว่าการทำให้ดี จึงทำให้รู้สึกว่าการกระทำที่ไม่ดีมากกว่าการกระทำที่ดี เพราะว่า การกระทำที่ดีของคนเรา ซึ่งหมายความว่ามีความเรียบร้อย มีความสงบ เมตตาซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ทำอย่างไม่โลดโผนนัก อย่างไม่ทำเป็นข่าว ความดีจึง กลายเป็นของธรรมดา ความชั่วกลายเป็นของดัง ทำให้บางที่ทุกคนทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ท้อใจ บางคนเมื่อทำดีไปเรื่อย ๆ แล้วก็ไม่ได้ รับชมเชย ไม่มีชื่อเสียง ก็ท้อใจ ตัดสินใจจะไปทำความไม่ดีให้เกิดมีชื่อเสียง ชื่อเสียงก็เกิดขึ้นจริง ๆ แต่ว่าชื่อเสียงที่ไม่ดีนั้นมัน ทำลายตนเองและทำลายส่วนรวม การทำชื่อเสียงที่ดีเป็นการยาก อยู่ แต่ว่าถ้ามีชื่อเสียงแล้ว ชื่อเสียงนั้นจะไม่ทำลายตัวและชื่อเสียง นั้นจะโด่งดังขึ้นยิ่งกว่าชื่อเสียงเลย ชื่อเสียงเวลานั้นเมื่อโด่งดังแล้ว ก็จะต้องถูกทำโทษ หรือไม่เช่นนั้นก็จะได้รับผลร้ายแก่ตัวเอง แก่ บิดามารดา แก่วงศ์สกุล แก่หมู่บ้าน แก่ตำบล แก่อำเภอ แก่จังหวัด แก่ประเทศชาติของตน”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะเจ้าหน้าที่และเยาวชนจากท้องถิ่นทุรกันดาร
ในเขตปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ต่าง ๆ 23 จังหวัด
และเยาวชนจังหวัดพระนครและธนบุรี ซึ่งมาร่วมการประชุมเยาวชน

ครั้งที่ 8 ประจำปี 2513

ณ ศาลากาภิรมย์

วันจันทร์ที่ 6 เมษายน 2513

๕๑

“การที่จะดำเนินให้ถึงความสำเร็จในชีวิตและการงานนั้น นอกจากอาศัยวิชาความรู้และความตั้งใจจริงแล้ว บุคคลยังต้องอาศัยความฉลาดรอบคอบและความคิดพิจารณาด้วยเสมอไป การกระทำใด ๆ ก็ตาม ถ้ารู้จักประเมินผลดีและผลเสียของการกระทำ ให้เหมาะแก่กรณีแล้ว ย่อมจะให้ผลดีทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ 6 สิงหาคม 2513

๕๒

“ความสุขคือหาความสงบในจิตใจแท้ ๆ ของแต่ละคน ข้อนี้ เป็นจุดมุ่งหมายของทุกศาสนา การสั่งสอนของศาสนาที่แท้จริงก็คือสอนให้คนได้มีความสุขซึ่งมาจากความสงบในใจและความดีไม่เบียดเบียนผู้อื่น ถ้าแต่ละคนสามารถที่จะทำเช่นนี้แล้ว แล้วก็แผ่แผ่คนอื่นบ้าง คนอื่นก็จะมีความสุขเหมือนกัน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ทั้งในทางวัตถุทั้งในทางจิตใจ”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะผู้แทนองค์การศาสนา คณะครูและนักเรียน

ณ ศาลาภาพักรมย์

วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2513

๕๓

“ในการดำเนินชีวิตของเรา เราจำเป็นต้องข่มใจไม่กระทำความ
ใด ๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วหรือเสื่อม เราต้องฝืนต้องต้านความ
คิด และความประพฤติดุกอย่างที่เราเห็นว่าขัดกับธรรมชาติ เราต้องกล้า
และบากบั่นที่จะกระทำความที่เราทราบว่าเป็นความดีเป็นความถูกต้อง
และเป็นธรรม ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนั้นให้ได้จริง ๆ ให้ผลของความ
ดีบังเกิดขึ้นมากขึ้น ๆ ก็จะช่วยคำนวณส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป
และจะช่วยให้พินิจดีขึ้นได้เป็นลำดับ”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคม

ทั่วประเทศ

ครั้งที่ 12 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2513

๕๔

“การที่จะทำงานใหญ่ ๆ ให้สำเร็จได้นั้น จำต้องมีอุดมคติ กับทั้งหลักการอันสูง อุปสรรคขัดขวางความสำเร็จ ที่สำคัญที่สุด ก็คือการไม่ประพฤติตามหรือปฏิบัติทวนอุดมคติและหลักการนั้น อุปสรรคนี้มีปรากฏเสมอจนเป็นเหตุให้เกิดความท้อถอยกันอยู่ทั่วไป แม้ในหมู่คนที่มีปัญญา และมีความตั้งใจที่จะทำงาน ซึ่งท่านจะต้องเอาชนะให้ได้ สิ่งใดที่เห็นว่าถูกต้องแล้ว ท่านจะต้องทำ เพราะถ้าไม่ทำ ก็จะทำให้เกิดความท้อถอย ทำให้มีคนที่งานจริงน้อยลง งานทุกอย่าง คุณธรรมทุกอย่าง จะเสื่อมทรามลงจนหมดสิ้น เมื่อท่านกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องก็จะเป็นตัวอย่าง ชักนำผู้มีความรู้สติปัญญาทั้งหลาย ให้มีกำลังใจและความเข้มแข็งที่จะปฏิบัติเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเป็นผลให้ปฏิบัติการของผู้มีความรู้ความสามารถมีพลังเพิ่มมากขึ้น ๆ และจะทำให้งานของชาติดำเนินก้าวหน้าไปได้ตามจุดหมาย”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ. หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดีที่ 15 กรกฎาคม 2514

“ศาสนาทุกศาสนามุ่งสอนให้คนประพฤติดี ให้ตั้งอยู่ในสุจริตธรรม ศาสนาเป็นสิ่งที่ส่งตลอดไปของมนุษย์ทั้งในยามสุข และในยามทุกข์ ช่วยเตือนสติเราไม่ให้ประมาทหลงระเริงในยามอันดีมีความสุข ช่วยเราไม่ให้หมดสติ รู้สึกแคว้งคว้างในยามมีความทุกข์ เพราะศาสนาเป็นหลักที่พึ่ง ที่ยึดถือหักพังทางใจของเราทุกคน ถึงแม้จะต่างศาสนากัน ก็ยังช่วยประคับประคองให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวก ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยเรามีทุกคณะทุกฝ่าย ยึดมั่นในศาสนาอย่างแท้จริง สังคมส่วนใหญ่คือประเทศจึงมีความสุขสืบเนื่องกันมาช้านาน”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
ในโอกาสเสด็จฯเปิดงานโครงการวันแม่
ของสมาคมครูคาทอลิกแห่งประเทศไทย

ณ หอประชุมโรงเรียนเซนต์คาเบรียล

วันที่ 4 ตุลาคม 2515

“ความอารีมีเมตตาจิตนี้เอง เป็นรากฐานอันดีของความสงบสุข ซึ่งประเทศไทยมีมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสงบ คนไทยเราแม้ต่างเชื้อชาติศาสนา ก็ไม่เคยรังเกียจเคียดแค้นที่กัน ไม่เคยอาฆาตมาดร้ายต่อกัน”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จฯพระราชทานเข็มที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิต
ให้สภากาชาดไทย ประจำปี 2514 ครั้งที่ 2

ณ อาคารใหม่สวนอัมพร

วันที่ 9 ตุลาคม 2515

๕๗

“สันติสุขที่ทุกคนเรียกร้องหากันนักหนานั้น จะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนส่วนมากประพฤติตนอยู่ในสุจริตธรรม คราใดที่คนเราเรียกร้องหาสันติสุขกันแต่ปาก แต่กระทำทุกสิ่งทุกอย่างตามอำเภอใจของตนไม่เคยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมกันเลย จะเกิดความสงบสุขได้อย่างไร”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรมดุงครรภ์

และอนุปริญาบัตรพยาบาลและอนามัย

ณ หอประชุมราชแพทยาลัย

วันที่ 26 ตุลาคม 2515

๕๘

“ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำหรับส่งเสริมความประพฤติ และการปฏิบัติการทำงานให้ชอบ ถือให้ถูกต้องและเป็นธรรม วิชาการกับหลักธรรมนี้มีประกอบกันพร้อมในผู้ใด ผู้นั้นจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิตโดยสมบูรณ์”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะครูโรงเรียนราชบุรีสอนศาสนาอิสลาม

4 จังหวัดภาคใต้

ณ มัสยิดกลาง จังหวัดปัตตานี

วันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2519

“สมัยนี้เป็นสมัยของสังคมก้าวหน้า ซึ่งมีความสำเร็จในการผลิตวัตถุ ข้าวของที่นำมาใช้มากมาย ส่วนแต่มีราคาสูงเงินจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับคนสมัยนี้ยิ่งกว่าสิ่งใดกล่าวคือ เงินกลายเป็นเอกในความปรารถนาของคน ทั้งนี้ก็เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ แต่น่าเสียดายที่เป็นเหตุให้เกิดการเข้าใจผิดอย่างมากว่าเกียรติคือเงินและเงินคือเกียรติ คนบางคนและเด็ก ๆ ที่เกิดมาในบรรยากาศสมัยใหม่นี้มักจะเข้าใจเสียว่า ผู้ที่มีเกียรติคือผู้ที่มีมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินสมบัติ เด็ก ๆ ที่พ่อแม่ยากจน ไม่มีตึกใหญ่ ไม่มีรถยนต์มักอับอายขายหน้า ไม่อยากติดต่อกับเพื่อนฝูง แท้ที่จริงแล้วเกียรติกับเงินไม่ใช่อันหนึ่งอันเดียวกัน จะเอามารวมกันไม่ได้เลยเป็นอันขาด ผู้ที่เราควรจะยกย่องว่ามีเกียรติสูง คือผู้ที่ไม่เสียชาติเกิด ผู้ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์แต่ใช้เวลาในชีวิตของเขาทุกวินาทีสะสมคุณงามความดี”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสเสด็จพระราชทานเข็มที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิต

ให้สภากาชาดไทย ประจำปี 2514 ครั้งที่ 4

ณ สถานเสาวภา

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2515

“ความเพียรที่จะเป็นกำลังได้ต้องมีลักษณะแข็งแกร่ง ไม่ย่อ
 ห่อนเสื่อมคลายด้วยอุปสรรคด้วยความยากลำบากเหน็ดเหนื่อย
 ประการใด ๆ หากแต่อดส่ำห้พยายามกระทำเรื่อยไปไม่ถอยหลัง
 แม้หยุดมือ ก็ยังพยายามคิดต่อไปไม่ทอดธุระ กำลังความเพียรจึง
 ทำให้การงานไม่ชะงักล่าช้า มีแต่ดำเนินรุดหน้าเป็นลำดับไปจน
 บรรลุความสำเร็จ โดยไม่มีสิ่งใดจะขัดยั้งขัดขวางได้ ท่านทั้งหลาย
 จึงควรศึกษาพิจารณากำลังความเพียรนี้ให้เห็นจริง ให้เข้าใจชัด
 ด้วยความรู้ ความฉลาดของท่าน แล้วตั้งใจให้มั่นคง ที่จะนำความ
 เพียรของท่านมาใช้ให้ถูกต้องตามวิถีทาง คือ เพียรที่จะกำจัดความ
 เสื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันความเสื่อมนั้นมิให้เกิดขึ้นใหม่
 เพียรที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้น และระวังรักษาไว้มิให้
 เสื่อมคลาย ประโยชน์และความสุข ทั้งในส่วนตัวในส่วนรวมก็จะ
 สำเร็จขึ้นพร้อม และดำรงมั่นคงอยู่ได้ตลอดไป”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารสวนอัมพร

วันจันทร์ที่ 10 ธันวาคม 2522

๖๑

“คุณธรรมอันเป็นกำลังส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติงานให้บรรลุถึงความสำเร็จและความเจริญในชีวิต รวมสี่ข้อ ข้อหนึ่งคือศรัทธา ความเชื่อถือ ที่เกิดจากจิตใจที่หนักแน่นเป็นกลาง ประกอบด้วยเหตุผล ซึ่งเป็นกำลังกระตุ้นให้เกิดความนิยมยินดีในงานของตัว และกระตือรือร้นชวนชวนที่จะกระทำด้วยความพึงพอใจ ข้อที่สองคือความเพียรที่มีลักษณะกล้าแข็งไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นเหตุทำให้เหนียวแน่น อดทน ไม่ท้อถอย ช่วยให้ดำเนินการงานก้าวหน้า เรื่อยไปเป็นลำดับ ข้อที่สามคือสติ ความระลึกรู้สถานะหน้าที่ของตัว รู้เหตุการณ์ความเป็นไปซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบระมัดระวังตัว ป้องกันมิให้การงานผิดพลาด บกพร่อง เสียหาย ข้อที่สี่คือความตั้งใจมั่น ซึ่งช่วยให้สามารถควบคุมความคิดจิตใจสงบอยู่ในระเบียบ ตั้งมั่นในการงานได้ตลอดเวลา ไม่หวั่นไหว เผลอพลั้ง และลังเลสงสัย”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารสวนอัมพร

วันพุธที่ 12 ธันวาคม 2522

“ศรัทธาเป็นกำลังกระตุ้นเตือนให้เกิดความกระตือรือร้น
ความนิยมชวนชวาย และสติปัญญาในการทำงาน ความอดสาหะ
พากเพียรเป็นกำลังกำจัดอุปสรรคและนำส่งให้ก้าวหน้า ผู้ที่หวัง
ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า ควรจะได้ศึกษาและอบรมฝึก
ฝนกำลังทั้งนั้นให้เกิดขึ้นในตนเองให้กล้าแข็งและมั่นคง”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารสวนอัมพร

วันอังคารที่ 11 ธันวาคม 2522

๖๓

“ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นของสำคัญมาก สำหรับผู้ที่ต้องการ
ความสำเร็จและความเจริญ เพราะสามารถแก้ไขปัญหาได้มากมาย
โดยเฉพาะปัญหาอันเกิดจากความกินแหนงแคลงใจ เอาจริงเอาจัง
กัน และคนที่จริงใจต่อผู้อื่นนั้น ย่อมได้รับความนิยมเชื่อถือไว้วางใจ
ร่วมมือสนับสนุนจากสาธุชนอยู่เสมอ จะทำการสิ่งใดก็สำเร็จ
และราบรื่น นอกจากความจริงใจต่อผู้อื่นแล้ว ยังมีความจริงใจต่อ
ตนเองอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องรักษาให้มั่นคง ผู้ที่รักษาความ
จริงใจต่อตนเองได้มั่นคง จะไม่เป็นคนสับปลับ หากเป็นคนเที่ยง
ตรง หนักแน่น ทำอะไรตามกฏเกณฑ์ ตามระเบียบและตามความ
ถูกต้องเป็นธรรม สามารถสร้างสมความดีความเจริญให้เพิ่มทวี
ขึ้นได้ไม่มีวันถอยหลัง”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่สวนอัมพร

วันเสาร์ที่ 14 มีนาคม 2524

“ทางปฏิบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนในขณะนี้ นอกจากจะต้องตั้งใจพยายามทำตัวทำงานให้มีระเบียบ โดยเต็มความสามารถ และเป็นอยู่โดยประหยัดแล้ว ยังจะต้องพยายามตั้งใจไว้ให้ถูกต้อง การตั้งใจให้ถูกนั้น คือทำจิตใจให้สงบหนักแน่น ไม่วู่วาม ไม่ปล่อยให้อคติต่าง ๆ เข้าครอบงำได้โดยง่าย ฝึกหัดคิดพิจารณาเรื่องราว และปัญหาทั้งปวงด้วยความละเอียดรอบคอบ และด้วยใจบริสุทธิ์ เป็นกลางเสมอทุกครั้ง ให้เป็นนิสัยอันเป็นวิธีที่จะช่วยให้เกิดปัญญา สามารถคิดวินิจฉัยได้โดยกระจ่างแจ่มแจ้ง และปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้องเที่ยงตรง การที่มีความคิดจิตใจอันกระจ่างแจ่มแจ้งและหนักแน่นอยู่เสมอดังกล่าว จัดเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งของแต่ละบุคคล เป็นเครื่องนำพาบุคคลไปให้ประสบความสำเร็จสวัสดิ์ และคุณธรรมของแต่ละคนนี้ เมื่อรวมกันเข้า ย่อมจะเกิดเป็นคุณธรรมของชาติ และย่อมจะนำพาชาติให้บรรลุถึงความเจริญสวัสดิ์ได้คู่จตุเดียวกัน”

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2524

วันพุธที่ 31 ธันวาคม 2523

“คนโดยมากแม้ผู้ที่เคยฝึกฝนมาให้เป็นคนหนักแน่นแล้วก็ตาม บางครั้งเมื่อต้องประสบเหตุ ประสบปัญหากระทบกระทั่งนอนอย่างหนักเข้า ก็อาจบังเกิดความหวั่นไหวหรือสับสนฟุ้งซ่านได้ และเมื่อเกิดหวั่นไหวฟุ้งซ่าน ความคิดสติปัญญาก็จะสั่นตัวหรือดับวูบลง ความหลงและอคติก็เข้ามาแทนที่ ทำให้จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุดก็อาจผิดพลาดเสียหายไปต่าง ๆ ท่านจึงสอนให้ทุกคนรู้จักสงบใจคือบังคับใจให้หยุดคิดเรื่องที่กำลังคิด และกำลังทำให้ฟุ้งซ่านหรือสับสนอยู่นั้น เสียชั่วขณะ เมื่อหยุดคิดสับสนได้ก็จะอำนวยการอันประเสริฐ ให้สติความระลึกรู้และปัญญาความเฉลียวฉลาดกลับคืนมาใหม่ ช่วยให้ใจแจ่มใส หนักแน่น เข้มแข็งเข้า ความคิดเห็นก็เข้ารูปเข้ารอย ก็มีความเที่ยงตรงเป็นกลาง สุขุม ปราศจากอคติ สามารถพิจารณาเห็นเหตุเห็นผล ได้กระจ่างแจ่มชัด หาทางปฏิบัติได้ถูกต้องพอเหมาะพอดี ถึงขั้นนี้ปัญหาทั้งปวงก็จะคลี่คลาย เรื่องที่จะเสียหายก็จะแก้ได้ตกกลับกลายเป็นดีโดยตลอด”

พระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่สวนอัมพร

วันอังคารที่ 17 มีนาคม 2524

